

Hvilke arter besøker fôringsplassene i Finnmark?

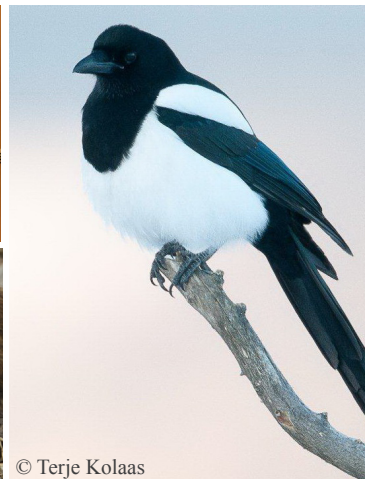
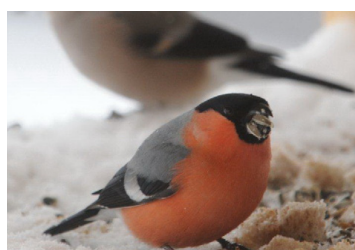

Faktaark for prosjektet «Fugleturisme i Midt- og Øst-Finnmark», et prosjekt i «Naturarven som verdiskaper (M)»

I Finnmark finnes det mange ulike naturtyper mellom kyst til høyfjell. Dette påvirker i stor grad også artssammensetningen. For artene som oppsøker fôringsplasser om vinteren, er tilstedeværelsen av vegetasjon og trær viktig. Holder du til i barskog blandet med løvskog, kan du se rundt 15 arter på fôringsplassen gjennom vinteren. I frodig bjørkeskog synker dette til ca. 10 arter, og på ytre kysten er vi nede i rundt fem. I dette faktaarket presenteres de mest vanlige artene som besøker fôringsbrettene i Øst-Finnmark.

Om det ikke er mange arter kan det være mange individer av hver art. Det er imponerende å se den innsatsen som enkelte husstander gjør med å føre store mengder fugl gjennom vinteren.

Det er viktig å understreke at hovedgrunnen til at vi fører fuglene er at vi mennesker ønsker gode naturopplevelser. Lokalt kan føringen ha en positiv innvirkning på evnen til å overleve for en del fugler

© Terje Kolaas

gjennom vinteren. Det at føring av fugl har fått et stort omfang de senere åra, har gjort at noen arter frøpiserer har fått en mer nordlig utbredelse enn det som ellers hadde vært naturlig. Dette gjelder arter som grønnfink,

grønnsisik, dompap og blåmeis som til dels har blitt helt vanlige i deler av Finnmark de senere åra.

Meld fra hvis du ser nye arter på fôringsplassen!

Kjøttmeisa finner vi i mesteparten av fylket, også på den ytre kyst. Den kjennes lett på den gule fargen og den svarte stripa som deler brystet i to deler. Hannen har bredere bryststripe enn hunnen. Kjøttmeisa er glad i solsikkefrø, dyrefett, meiseboller og jordnøtter. Arten hekker gjerne i fuglekasser hvor hullet har en diameter på ca. 32 millimeter.

Granmeisa finnes i nesten all skog i Finnmark. Granmeisa er liten og uanselig. Den kjennes på den svarte hetta og den lyse vingestripa. Granmeisa er svært tillitsfull, og vil kjefte på deg med kraftige TY-TY når du forstyrrer den ved matfatet. Granmeisa er glad i solsikkefrø, dyrefett, meiseboller og jordnøtter. Arten kan hekke i fuglekasser hvor hullet har en diameter på ca. 28 millimeter, men hakker like gjerne ut reiret selv i ei morken bjørk.

Lappmeisa finnes vanlig i barskog og frodig bjørkeskog. Mer vanlig i Øst-Finnmark enn i Vest-Finnmark. Lappmeisa står ofte på ønskelista til besøkende fugletittere. Den kjennes fra granmeisen på at den har brun hette og stor svart strupeflekk. Som granmeisa er lappmeisa også svært tillitsfull. Ved ringmerking av unger i fuglekasse har jeg opplevd at de voksne fortsatte å mate ungene mens ringmerkingen foregikk. Hullet i fuglekassa bør være ca. 30 millimeter i diameter. Lappmeisa er glad i solsikkefrø, dyrefett, meiseboller og jordnøtter.

Blåmeisa er en art som er på vei inn i Finnmark. Spredte observasjoner blir gjort i hele fylket, og hekkinger er påvist i blant annet i Pasvik, Alta og Varangerbotn. Blåmeisa er liten sammenlignet med kjøttmeisen som den kan forveksles med. Blåmeisa er vakkert blå på hodet, og er mer tillitsfull en kjøttmeisa. Som sine meisekollegaer er blåmeisen også glad i solsikkefrø, dyrefett, meiseboller og jordnøtter. Hekker mer enn gjerne i fuglekasser med 28 millimeter hull.

Dompaphannen er lett kjennelig i sin røde drakt og svarte hette (nederst). Hunnen (øverst) er mer beskjeden med sin lyse rosa farge der hannen er rød. Dompapene ses ofte i par. Dompapen ses jevnlig i barskogområdene, men trekker også ut i den frodige bjørkeskogen. Solsikkefrø er yndlingsmaten.

Grønnfinkhannen (nederst) er vakkert grønn over det meste av kroppen. Hunnen (øverst) er mer beskjedent farget i grått. Begge har en sterk gulgrønn vingestripe som er karakteristisk for begge kjønn. Grønnfinken har bredt seg raskt i Nord-Norge i takt med at folk la solsikkefrø på matbrettet. Grønnfinken ses i barskogområdene og i de frodige bjørkeskogene. Streiffugler kan ses over det meste av fylket. Solsikkefrø er yndlingsmaten.

Grønnsisiken var for over hundre år siden en vanlig burfugl, også i norske hjem. Både fordi den er vakkert grønn og har fin sang. Hannen (nederst) er sterkt farget med svart hette. Hunnen (øverst) er mer beskjedent farget. Arten finnes i dag i bar- og bjørkeskog i Finnmark. Selv om grønnsisiken er liten, håndterer den lett solsikkefrø.

Gråsisiken ses over alt i Finnmark. Det skal ikke rare buskene til for at den stikker innom. Hannen har en vakker rødfarge på hode og bryst (nederst). Begge kjønn har den røde panneflekken. De helt unge fuglene mangler denne panneflekken. Gråsisikene streifer vidt omkring i flokker. På fôringsplassen er solsikkefrø en favoritt.

Polarsisiken er svært lik gråsisiken, og i mange tilfeller nesten umulig å skille. Den er ikke like tallrik som gråsisiken. Hannen blir ikke like kraftig rød i brystet om våren som gråsisiken. Polarsisiken har mindre nebb, lysere hode og lysere overside enn gråsisiken, med bredere, hvitt vingebånd og hvite striper på ryggen, samt tydelig hvit overgump uten mørke striper. Sett nedenfra har polarsisiken hvit undergump med få, eller ingen, veldig smale mørke striper. Polarsisiken er en art fuglekikkerne gjerne vil se. Matvanene er som gråsisik.

Pilfinken er en nær slektning av gråspurven. Den skilles lett fra gråspruen på den markerte svarte kinnflekken og at hodet er brunt. Kjønnene er like. Pilfinken er ikke vanlig i Finnmark, men den dukker opp her og der – og har vært her lenge. Det er påvist et par eksempler på at pilfink og gråspurv har hybridisert og fått fram avkom.

Gråspurven, «*Luftens lasaron*», finnes de fleste steder der det bor folk i Finnmark. De holder ut på de mest værharde plasser, gjerne i flokker. At folk legger ut mat, hjelper helt klart mange individer gjennom vinteren. Hannen (øverst) er grå midt på hodet. Hunnen (nederst) litt mer kjedelig farget i brunt og grått. Gråspurven er den mest trofaste gjesten på matbrettet gjennom vinteren (og resten av året).

Skjæra er vanlig over alt der det bor folk i Finnmark. Den er altetende. På grunn av sitt karakteristiske utseende, er skjæra en av de artene som nesten alle kjenner navnet på. Den raner mer enn gjerne en fôringsplass for det meste som er spiselig.

© Tor Arne Bjørn

© Terje Kolaas

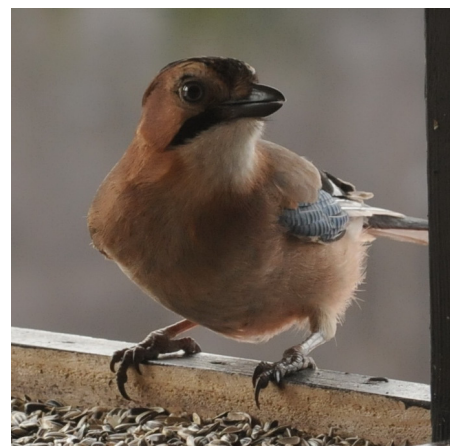
Konglebiten hører hjemme i taigaens vidstrakte skoger. I Finnmark er den vanlig i barskogsområdene i Pasvik, men streifer også i andre områder. Hannen er vakkert rød (venstre), hunnen (høyre) er også flott i sin gulbrune drakt. Arten er tillitsfull på fôringsplassen, og en svært ettertraktet art for mange fuglekikkere.

Lavskrike er likt av alle. Arten er litt større enn en trost, og flyr stille rundt i skogen, ofte i familiegrupper. De fine lydene de lager bærer ikke langt. På fôringsplassen er de altetende og tar mer enn gjerne brødbiter, talg og liknende. I Finnmark er arten vanligst i Pasvik, men den ses også i Alta, Porsanger, Karasjok og Tana.

Flaggspett er en svart og hvit trostestor hakkespett som enkelte år forekommer invasjonspregt. Det betyr at flaggspetter fra skogene i øst trekker blant annet vestover. I slike år er den svært vanlig mange plasser. Da kan flaggspetten ses på den ytterste nakne øy. Ellers påtreffes flaggspetten spredt i skogene i Finnmark, gjerne i barskog. Flaggspetten er glad i meiseboller og talg. Den tar også solsikkefrø.

Nøtteskrike er en nykommer som blir sett oftere og oftere i Finnmark, særlig i Sør-Varanger og Alta. Den er lett å kjenne på de blå fjærene på vingene. Nøtteskrika har et stygt skrik og er sky på fôringsplassen. Meld fra når du ser nøtteskriker slik at vi kan følge utviklingen hvordan arten sprer seg i fylket.

Rødstrupe er lett å kjenne på det knallrøde brystet. Dette er også en art på vei nordover, og trekker ofte til fôringsplasser for en ekstra snack. Den ses her og der i Finnmark i sommerhalvåret. Hold øynene åpne!

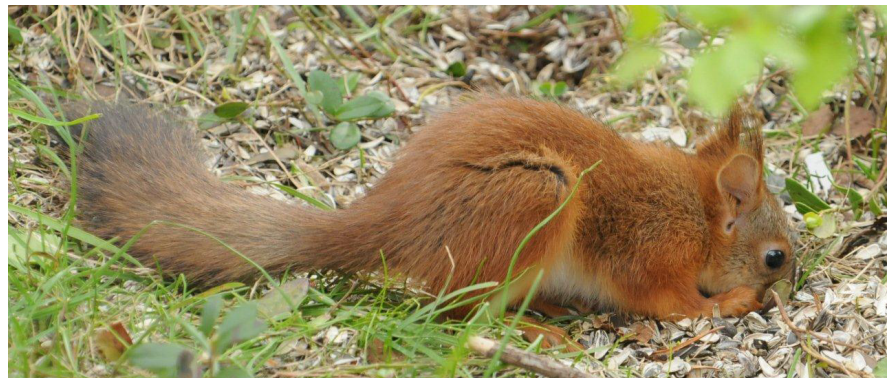
Sidensvans, «Taigaens vakreste fugl», streifer rundt i hele Finnmark om vinteren på leting etter bær. Rognbær er en favoritt. Epler som henges ut er også god sort for sidensvansen.

Tretåspetten er ettertraktet for fuglekikkere. Den ses ikke så ofte, men er sannsynligvis vanligere enn vi tror. Tretåspetten gjør ikke mye ut av seg. På fôringsplassen er meiseboller og solsikkefrø godis.

Denne **fjellmarkmusa** koser seg med solsikkefrøene som har ramlet ned fra fôringsautomaten. Det er helt vanlig at smågnagere koser seg på fôringsplassen. De koser seg med det meste som finnes der.

Ekorn er vanlig i barskogen og i den frodige bjørkeskogen. Den kan romstere fælt på foringsplassen, men er kjempesøt og får fram smilet hos de fleste av oss. Meiseboller, solsikkefrø og jordnøtter står høyt på menyen. Ei gammel tante i Gudbrandsdalen bakte egne søte kaker til ekornet!

Faktaarket er laget av Bjørn Frantzen